

EFTA-avtalen med Hongkong er unik

Vi vil takke for e-post fra departementet om denne saken, som vi mottok 17. august, journalført som dokument 41 i mappen for sak 2014/7315.

Av denne e-posten framgår det at departementet skiller skarpt mellom menneskerettighetssituasjonen og forpliktelser på handelsområdet. I vår forrige henvendelse som vi sendte 5. juni (dok. 39 i sak 2014/7315) stilte vi disse spørsmålene:

1. Har Nærings- og fiskeridepartementet igangsatt undersøkelser om Hongkong har misligholdt EFTA-avtalen?
2. Når kan vi forvente at departementet sluttstiller sine undersøkelser, og kommer til en konklusjon?

Vi fikk ingen konkrete svar, men kan ikke annet enn å tolke henvendelsen slik at departementet ikke anser avtalen som misligholdt. Dette forholdet drøfter vi i denne henvendelsen, og vi avslutter med nye spørsmål som vi ber om svar på.

En eksepsjonell avtale

Norge har ikke noen handelsavtaler med byer som ikke samtidig er selvstendige stater med sete i FN. Med unntak av Hongkong. Avtalen som vi omtaler her, er derfor helt eksepsjonell. Den må derfor nødvendigvis behandles ut fra situasjonen som ligger til grunn for at det var mulig å inngå en slik avtale.

I sitt svar går departementet langt i å medgi at utviklingen i Hongkong har ført til at rettighetene til byens innbyggere er svekket i betydelig grad i forhold til det relevante [punktet i fortalen](#) til EFTA-avtalen.¹ Vi fastholder vår påstand om mislighold, i og med at utviklingen i menneskerettighetssituasjonen opplagt avviker fra det som følger av Hongkongs *forpliktelse* på dette punktet.

Samtidig bestrider vi departementets forsøk på å skille ut menneskerettighetssituasjonen fra andre forpliktelser i avtalen. Dette begrunner vi med at menneskerettighetssituasjonen og Hongkongsamfunnets friheter er fullstendig avgjørende for Hongkongs status som partner i internasjonale avtaler. Uten særstillingen som Hongkong har fått nettopp gjennom at Hongkong er gitt særrettigheter, bortfaller grunnlaget for å skille mellom Hongkong og Fastlands-Kina i internasjonale sammenhenger.

Vi har i våre tidligere henvendelser gjennom mange eksempler dokumentert Hongkongs brede mislighold av avtalepunktet vi viser til. I det følgende vil vi

---

¹ “[The parties reaffirm] their commitment to democracy, the rule of law, human rights and fundamental political and economic freedoms in accordance with their obligations under international law, and principles and objectives set out in the United Nations Charter and the Universal Declaration of Human Rights”

dokumentere at den omtalte situasjonen ikke kan skilles fra Hongkongs status som selvstendig part i handelsavtaler.

Sino-British Joint Declaration

Det er i denne felleserklæringen, registrert av begge parter i FN i 1985, som rammene for Hongkongs relasjoner med andre land er presisert. Under følger punktene som er særlig viktige for EFTA-avtalen:

3. (6) The Hong Kong Special Administrative Region will retain the status of **a free port and a separate customs territory**.

3. (9) The Hong Kong Special Administrative Region **may establish** mutually beneficial **economic relations with** the United Kingdom and **other countries**², whose economic interests in Hong Kong will be given due regard.

En erklæring som denne er ikke en meny der man kan velge bort forpliktelser etter forgodtbefinnende. Teksten i erklæringen må leses samlet. I et av de andre underpunktene til det samme hovedpunktet er friheter og rettigheter som innbyggerne skal nyte godt av, presisert:

3. (5) The current social and economic systems in Hong Kong will remain unchanged, and so will the life-style. **Rights and freedoms, including those of the person, of speech, of the press, of assembly, of association, of travel, of movement, of correspondence, of strike, of choice of occupation, of academic research and of religious belief will be ensured by law** in the Hong Kong Special Administrative Region. Private property, ownership of enterprises, legitimate right of inheritance and foreign investment will be protected by law.

Uholdbar argumentasjon

Gjennom det siterte punktet fra EFTA-avtalens fortale har EFTA innlemmet løftet som ble gitt til Hongkong i felleserklæringen. Dermed er EFTA-avtalen konsistent med den FN-registrerte felleserklæringen. Men misligholdet av felleserklæringen, blant annet gjennom den rettighetsfortrengende sikkerhetsloven og den ekskluderende valgloven - begge promulgert fra Beijing - innebærer at også EFTA-avtalen er misligholdt.

Dessverre velger departementet å behandle EFTA-avtalen med Hongkong som en hvilken som helst annen avtale. Man forholder seg ikke til det faktum at avtalen, med en by, er fundamentalt forskjellig fra alle andre internasjonale handelsavtaler som Norge har inngått. Man betrakter ikke FN-erklæringen som et samlet dokument, men velger å forsyne seg av deler av denne som om man kan velge og vrake fra en meny.

---

² Det bør være krystallklart fra sammenhengen at "other countries" her viser til UK, ikke HKSAR

Nye spørsmål til departementet

Vi er glad for norsk tilslutning til EUs uttalelser om Hongkong, og norsk deltakelse i relevante diskusjoner i FNs Menneskerettighetsråd. Vi setter også pris på at menneskerettigheter tas opp bilateralt i møter med representanter for kinesiske myndigheter.

Men med dagens ledelse i Beijing er dette dessverre lite annet enn et teater. Situasjonen i Hongkong forverres stadig. Det seneste eksempelet er dommen på 19 måneders ubetinget [fengselsstraff for fem logopeder](#) som hadde skrevet en fabelserie.

Dessverre er samtaler med representanter for Xi-regimet om menneskerettigheter nytteløse. I en slik situasjon er det overraskende og skuffende at Norge ikke benytter muligheten vi har til å ansvarliggjøre den overgripende part. Med en erklæring om at EFTA-avtalen er misligholdt vil Norge og EFTA ta skrittet fra virkningsløs dialog til aktiv handling. Vår påstand er at dette vil være en langt mer virkningsfull protest mot den alvorlige forvitringen av grunnleggende rettigheter i Hongkong. Vi har derfor følgende spørsmål som vi ber om svar på:

1. Er norske myndigheter i dialog med EFTA-partnere for å vurdere om avtalen etterleves fra Hongkongs side?
2. Mener departementet at Hongkong ville kunne tegnet handelsavtaler, separat fra Fastlands-Kina, uten den FN-registrerte felleserklæringen?
3. Er det departementets vurdering at felleserklæringen åpner for at Hongkong kan tegne egne handelsavtaler uten å overholde øvrige forpliktelser?
4. Er departementet enig i at en sammenstilling av felleserklæringen og EFTA-avtalen tilsier at EFTA kan erklære frihandelsavtalen som misligholdt av Hongkong når menneskerettighetssituasjonen bryter med forutsetningen i avtalens fortale?